



Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв
Київський національний університет культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

«Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції



Мукачево
31 березня 2023 р.

УДК 069.1:904(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 26 квітня 2023 року)

Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023.- 64 с.

Відповідальний за випуск – доктор економічних наук, професор Мілашовська О.І.

Метою проведення конференції є здійснення комплексного наукового розгляду сучасного стану збереження культурної спадщини в музеях, забезпечення реставрації пам'яток та дослідження процесу розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства. У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства України і світу.

УДК 069.1:904(043.2)

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2023

ЗМІСТ

Секція 1. Експозиційно-виставкова діяльність музеїв на сучасному етапі

ГРИЦЮК Д. П., ЗБЕРЕЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК У СКЛАДІ ДЕРЖАВНИХ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ	8
ДЕЙНЕКА І. В., ДМИТРЕНКО А. А. СОБЛИВОСТІ ЕКСПОЗИЦІЙНОГО ВИРШЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МУЗЕЇВ НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ	9
ЗІНЧУК М. ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ МІСТА ЛУЦЬКА	12
КАРПЮК А. В. РОЛЬ ВИСТАВКИ «ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ 2022» В АКТУАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ	13
КОЦАН В.В. ВИСТАВКОВА РОБОТА ЯК ФОРМА ПОПОВНЕННЯ ФОНДОВИХ ЗБІРОК УЖГОРОДСЬКОГО СКАНСЕНУ	14
МАЛЕЦЬ О.О., МАЛЕЦЬ Н.Б., СВІТЛІЧНИЙ ІЗБЕРЕЖЕННЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ УКРАЇНИ ТА ЇХ ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	17
МАРИНИЧ Р.С., ДМИТРЕНКО А. А. «СМАЧНІ МУЗЕЇ» УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВКЛЮЧЕННЯ В СИСТЕМУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ	19
ПАВЛІК К. ВИСТАВКОВА РОБОТА У КОЛОДЯЖНЕНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОМУ МУЗЕЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	21
ПАСТЕРНАК І. І. ДОСТУПНІСТЬ МУЗЕЙНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНКЛЮЗІЄЮ	22
ТОМЧУК А. НОВІТНІ ФОРМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19	24
ЧИБИРАК С. В. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИСТАВКОВІЙ РОБОТІ МУЗЕЇВ	26

Секція 2. Шляхи формування музейних колекцій

КОЦАН В.В., ЧОРІЙ М.В. НОВІ КУЛЬТУРНІ ІНСТИТУЦІЇ, ЩО ВІДКРИЛИСЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ	28
МАКАРУК П. П. РОЗВИТОК МУЗЕЙНИЦТВА У РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (БЕРЕЗЕНЬ 1917 Р. – КВІТЕНЬ 1918 Р.)	30
МИКИТИН Ю. В. ДІЯЛЬНІСТЬ РОКИНІВСЬКОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНИ-СКАНСЕНУ	32
ПАРАЦІЙ В. М. ЗРАЗКИ ІСТОРИЧНОЇ ТАВРОВАНОЇ ЦЕГЛИ ЯК ОБ'ЄКТИВНІ АРТЕФАКТИ МИНУЛОГО: З ФОНДІВ БЕРЕЖАНСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	33
ПЕТРОВИЧ В. В. ДІЯЛЬНОСТЬ МУЗЕЇВ ТА АРХІВІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СТРУКТУР	35
САМЧУК Р.В., ДМИТРЕНКО А.А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ВОЛИНСЬКОГО МУЗЕЮ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	37
ШТЕРР Д.І. ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗПОРОШЕНИХ ТА ЧАСТКОВО ВТРАЧЕНИХ КОЛЕКЦІЙ МУЗЕЙНИХ ФОНДІВ	40

Секція 3. Сучасні досягнення світової музеології

МІЛАШОВСЬКА О.І., ЖЕРЕБАК О.В. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» У МУКАЧІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	43
ПАЛИНЧАК-КУТУЗОВА В.В. ПОПОВНЕННЯ ФОНДІВ ЗАКАРПАТСЬКОГО	

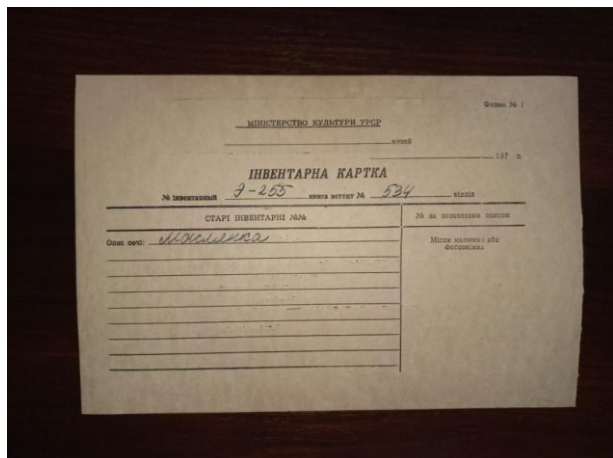


Фото 14. Інвентарна картка 1977 р. (лице)

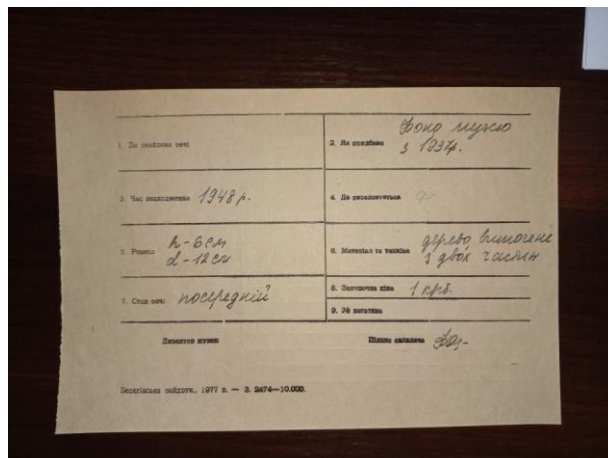


Фото 15. Інвентарна картка 1977 р. (зворот)

(фото14-15 Д.Штерр)

Працюючи у фондах музею науковці не завжди можуть опиратися на дані інвентарних книг, вважати за достовірне джерело інвентарні картки. Тільки власний багаж знань та досвід уможливають для спеціалістів пошуки істини, адже неправильні описи, свідоме чи не свідоме фальшування, розпорошення колекцій, знищення попередніх напрацювань – це вагома перешкода у роботі як науковця-дослідника, так і музейного працівника. І якщо за радянського тоталітаризму таке нехлюйство ще можна було виправдати вказівками згори – знищити і перемішати все національне, аби створити єдину радянську людину без знання нею своєї культури та мови, то в незалежній Україні – це злочинне недбальство може вилитися у втрату української ідентичності. Музейний предмет живий тоді коли ми знаємо його правильну назву, час побутування, кому він належав, які функції виконував, вміємо його «прочитати» і задати цьому безцінному джерелу правильні запитання, аби воно почало «говорити» з нами і розповідати власну історію. Інакше просто дуже стара річ залишається дуже старою річчю для якої немає різниці де доживати свого віку – на горищі, у фондосховищі чи в експозиції. Цінуймо і шануймо власну культуру, що є яскравим маркером нашої етноідентичності.

1. [Закарпатський обласний краєзнавчий музей імені Тиводара Легоцького: Традиційна жіноча сорочка Тур'янської долини \(з фондів зібрань ЗОКМ ім. Т. Легоцького; з публікації С. Маковського\) \(zkmuseum.com\)](http://zkmuseum.com)
2. Маковський С. Народное искусство Подкарпатской Руси. –Прага: Пламя, 1925. – 161 с.
3. Народне мистецтво Карпат / альбом ілюстр. С. К. Маковський ; передм. М. Р. Селівачов ; упоряд. О. О. Савчук. — Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. — 128 с., 110 табл. іл.
4. ЗОКМ ім. Т. Легоцького. Інвентарна книга №1 групи зберігання «Етнографія».
5. ЗОКМ ім. Т. Легоцького. Інвентарна картка E-649.
6. ЗОКМ ім. Т. Легоцького. Інвентарна картка E-255.

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ СВІТОВОЇ МУЗЕОЛОГІЇ

УДК [378.091.33 – 027.22:069:904]:378.4

МІЛАШОВСЬКА О.І.
доктор економічних наук, професор,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

ЖЕРЕБАК О.В.

провідний фахівець музею прикладного мистецтва Закарпаття
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» У МУКАЧІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В 2017 р. Мукачівський державний університет отримав ліцензію на підготовку фахівців зі спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство». Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство» передбачає вивчення широкого кола дисциплін, що пов'язані з основними напрямками діяльності музейних та пам'яткоохоронних установ та фахової практичної підготовки.

Підготовка фахівців цієї освітньої програми базується на трьох основних принципах: [1]

- а) здобувач повинен оволодіти знаннями про специфіку діяльності музейних та пам'яткоохоронних установ;
- б) ознайомитись з наявними прикладами, вивчити досвід провідних закладів України і світу;
- в) отримати практичні навички з різних форм роботи музеїв та пам'яткоохоронних інституцій.

Значна частина навчального часу здобувачів виділена під практичні заняття та існує наявна матеріально - технічна база.

При МДУ є діючий «Музей прикладного мистецтва Закарпаття», який знаходиться за адресою: вул. Коменського, 59. Він створений у 2004 році на базі двох музеїв: Мукачівського технологічного інституту та Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту. Положення про Музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України № 640 від 04.09.2006р., у своїй діяльності керується Законом України «Про музей та музейну справу», постановою Кабінету Міністрів України від 20.07.2000р. №1147 «Про затвердження Положення про Музейний фонд України», нормативно-правовими документами Міністерства культури і туризму України з питань діяльності музеїв та цим Положенням Музею [2]. Музей відповідає всім вимогам щодо документації: книга реєстрації відвідувань, книга реєстрації екскурсій, книга реєстрації просвітницької діяльності, книга реєстрації лекцій, інвентарна книга.

Музей співпрацює з державними, науковими та іншими зацікавленими закладами і установами, а також з громадськими організаціями. У залі експонуються витвори різних видів народного мистецтва, а саме: народні костюми, народна вишивка, народна кераміка, різьба по дереву та інші види ужитково-декоративного мистецтва, які відображають широкий спектр поліетнічної культури Закарпаття, а також багато експонатів надано на зберігання від кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Закарпатської академії мистецтв А.Т. Коприви.

Друга частина колекцій музею знаходиться за адресою: пл. Федорова, 5. Здебільшого експонуються костюми (народного одягу Закарпаття кінця XIX – першої половини XX ст. та костюмів різних історичних стилів).

По вул. Університетська, 16 знаходиться «Музей історії індустрії гостинності Закарпаття» МДУ. Тут створені спеціалізовані музейні кабінети, в яких для здобувачів оформлені відповідні стенди та надані музейні експонати для глибокого вивчення музейної справи.

При підготовці фахівців спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» активно залучаються фахівці-практики, зокрема:

- К З «Закарпатський музей народної архітектури».

- Мукачівський історичний музей.
- Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Теодара Легоцького.

Здобувачі закріплюють здобуті теоретичні знання на базах практики - провідних закладах сфери музеєзнавства та пам'яткознавства.

Проводяться багато онлайн-зустрічей, круглих столів та гостьових лекцій для здобувачів та фахівців у сфері музеєзнавства, пам'яткознавства.

Університет прагне підготувати фахівців, які спроможні вирішувати виробничі завдання у сучасних ринкових умовах і володіти прийомами та методами, що є складниками новітніх технологій. Перелік видів практик для кожної освітньої програми, тривалість і терміни їх проведення визначає опис програми, навчальний план і графік навчального процесу [3].

Таким чином, все це сприятиме якісній підготовці фахівців спеціальності «Музеєзнавство, пам'яткознавство» і допоможе їм в професійному майбутньому та майбутньому працевлаштуванню.

1. Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство». Режим доступу: <http://www.history.univ.kiev.ua/abituriyentam-2/osvitnij-riven-bakalavr/osvitnya-programa-muzejeznastvo-pamyatkoznavstvo/>

2. Наказ МОН України 04.09.2006 N 640. Положення про музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/35291_485758.

3. Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство» МДУ. Режим доступу: <https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%9E%D0%A1-%D0%9C%D0%9F-2022.pdf>

УДК 069(1-35)(477.87)-049.36:341.31

ПАЛИНЧАК-КУТУЗОВА В.В.
комунальний заклад
«Закарпатський обласний краєзнавчий музей
ім. Т. Легоцького»
Закарпатської обласної ради
м.Ужгород

ПОПОВНЕННЯ ФОНДІВ ЗАКАРПАТСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМ. Т. ЛЕГОЦЬКОГО ЗА УМОВ ВІЙНИ

Важливою частиною музею є його фонди, тобто предмети, які музей прийняв на постійне зберігання. Вони представлені на виставках, експозиція та зберігаються у фондосховищі. На теперішній час у Закарпатському обласному краєзнавчому музеї ім. Т. Легоцького налічується понад 180 тисяч одиниць збереження. Вони поділені на основний та ілюстративно-допоміжний фонди. Експонати об'єднані у 12 груп («Історія», «Архівна», «Археологія», «Нумізматика», «Фото», «Художня», «Етнографія», «Геологія», «Ботаніка», «Зоологія», «Палеонтологія»)[2]. Згідно чинного законодавства, однією із задач музеїв є поповнення та збереження Музейного фонду України [3]. Навіть під час війни з російським агресором співробітники закладу не забувають про свої обов'язки. Тому музейниками ведеться постійний збір експонатів – як таких, що є свідченнями сучасних подій, так і мають відношення до минувшини краю. Автором цієї статті уже було здійснено огляд шляхів поповнення музейного закладу в мирний час [6].

У перші місяці бойових дій, коли на Сході велася боротьба із загарбником, музейники продовжували дбати про поповнення Музейного фонду України. Так, знайшли своє місце у фондах закладу унікальні артефакти XIV - початку XVII ст. з Невицького замку, фотографії 30–х років XX ст. авторства відомого закарпатського фотографа Штефана Качурека, речі 1960-1980 років [4]. Також за період, що минув з початку війни,



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>